

Iz mojih detinskih dni.

Pripoveduje Anton Antonov.

(Dalje.)

5. Aleluja, aleluja!

omaj sem opravil prihodnji dan z mamico jutranjo molitvico, že prinese čevljarček popravljenе čevlјčke. To je bilo zame veselje! Čevlјčki so tu, regljo imam, čeprav je zbita — in popoldne so velikotedenske večernice!

Veselo in brezskrbno sem skakal po hiši, dokler nisem zajtrkoval.

Ker se mi je zdela naša hiša premajhna za moje veselje, sem šel s Slavko na vas, kjer so bile že cele kopice mojih vrstnikov. Veselo, brezbrizno in mladostno je bilo to vrvenje! Tu širok smeh, tu spet veselo hihitanje mladih deklic! Kaj pa imajo ti brezskrbneži tako veselega?! Pomaranče sekajo, ta lepa rumena laška jabolka! In sekalo se je vsevprek. Okoli so pa stali tisti, ki niso imeli krajcarjev in ne pomaranč. Med te gledalce se pridruživa tudi midva, namreč Slavka in jaz. Francek, Minka in Pepček so bili bolj med srednjimi gledalci. Nisva se mogla preriniti do njih.

Ker je pri otročajih in dostikrat pri odraslih ljudeh navada, da ima močnejši tudi večjo veljavo, smo mi palčki stali navadno za hrbti večjih in močnejših. Le malokateremu se je posrečilo priti v ospredje.

Prostor za velikonočno sekanje pomaranč in pirhov je bila na gornjem koncu vaške luže precej obširna zelena trata. Tu se je sekalo takrat in se seka še dandanes.

Ker je bil kolobar naše mladeži že dokaj velik, sva midva s Slavko stala skoraj tik luže.

Ta živi kolobar se je liki morje skrčil in se zopet razširil. Ko je namreč kdo sekal pomarančo, je hotel vsakdo videti, kako bo zadel.

In bilo je stegovanja in prerivanja, da se je zazibal cel kolobar. Saj je vsakdo hotel videti, kdo dobi: ali sekač ali pomarančar. Sekač namerja s krajcarjem v roki. Vse se umiri in utihne. Kolobar je skoraj polovico manjši. Podoben je majhnemu kolačku, ki ima na sredi rdeč pirh.

Sekač ni dobro nameril; krajcar se mu je zapičil v zemljo mesto v pomarančo, kolobar se razširi na široko, in živahno vrvenje nastane.

Spet namerja sekač. Ima pravico še enkrat poizkusiti svojo srečo. In zopet se zoži in skrči ta živi kolač do malega svitka.

Zavlada razburjena tišina vse naokrog.

Sekač je zadel.

Bahat vrišč in širok smeh bruhne na dan; ves krog se spet preširno oživi ter se širi in širi v vedno večjem in večjem obsegu. Slavka je stala prav za mojim hrbtom.

Valovje mladih naših duš še enkrat plane na dan z veliko močjo, ki me potisne prav na rob lužine škarpe. Slavke ni bilo več za mojim hrbtom. Sunil sem jo jaz, njen brat, v umazano kopališče.

Jaz jamem kričati ter dirjati proti domu. In namah je bil kolobar razdrt in izpraznjena zelena trata.

Tako mi je bilo hudo, da nisem mogel povedati, kaj se je zgodilo.

Pa kmalu za menoj pridrve: Francek, Minka in Pepček ter me začno tožiti: „Tonček je prevrnil Slavko v lužo!“

Atej je hitel na mesto nesreče, mi pa za njim. Toda Koščičarjev boter pride že na polpoti s premočeno Slavko naproti.

„Paglavci prevrnejo otroka v vodo, potem pa izginejo, ne da bi revico potegnili iz luže,“ toži nas starec. „Da nisem bil jaz na luži, bi bili imeli danes pri vas mrliča. Prav v zadnjem trenutku sem jo še potegnil iz vode.“

Seveda se je kmalu dognalo, da je nisem jaz nalašč prevrnil v lužo.

Zato mi je tudi atej prizanesel za danes ter mi dovolil, da grem popoldne k večernicam.

Zato sem pa zelo težko pričakoval popoldanske druge ure, ki pa se je vendar približala, čeprav zelo leno in počasno.

Prišla je druga ura na Veliki četrtek popoldne. Jaz sem že takoj po obedu zlezel v obleko. Tudi bratca sta bila že opravljena. Minka in Slavka sta ostali doma.

Gruče so se že raztreseno pomikale skoz vas mimo naše hiše. Mi smo se pridružili tretji taki gruči. Za vsako gručo pa so štorkljali fantki po tri do štiri leta stari, ki so šele danes vrgli raz sebe otroške suknjice ter oblekli prvikrat moška oblačila: hlače, jopič in klobuček. Nerodni in majhni so se mi zdeli ti fantki. Vajeni še niso bili hoditi v hlačah. Motovili in štorkljali so, da je bilo joj! In skoraj pri vsaki stopinji se ti je zvrnila kaka taka neroda. In če je prišel kak večji, n. pr. kak tak fant, kakor sem bil jaz, mimo take šavraste nerode, ga je malo dregnil v hrbet. Jok in zakotolanje po tleh je bila posledica vsakega takega sunka.

Seveda se mora taka -le čmerika zmerom cmeriti in se ob vsako travo izpotakniti — sem se jezil samprisebi. Doma naj ostane, če ne zna hoditi; kaj bi delal zgago med nami! Ko sem bil jaz tako majhen, sem bil ves drugačen. Nikdar se nisem kisal in cmeril kakor tile paglavci, ki še ne vedo, zakaj imajo reglje v rokah. In babice jih morajo voditi v cerkev! Ba, mene ni nikdar peljala moja babica k večernicam!

Tako sem modroval v svoji ošabni glavi. Seveda se mi je ravnotako godilo kakor tem novim večerničarjem, ko sem bil še njihovih let. Ali spominjal se nisem ničesar več iz one dobe, ko sem začel nositi prvikrat hlače.

Še nismo bili sto korakov od naše vasi, že smo došli prvo in drugo kopico večerničarjev.

Jakčev Jakec je imel pomarančo. Ker bi si bil za praznike rad prislužil kak krajcar za poboljšek, jo je ponudil Adamčevemu Lovretu, ki je

bil znan kot najboljši sekač v naši vasi, „na en pot“. Zato se je ustavila prva gruča, in tej se je pridružila druga. Pred to množico smo obstali mi, in začeli pogajanje za igro. Nekateri so bili na Jakčevi strani, nekateri pa smo pomagali Lovretu, ki je hotel sekati „na dva pota“. Slednjič se je dal Jakčev Jakec pregovoriti in je dal pomarančo sekati po Lovretovi volji. In zgodilo se je, da je Jakec izgubil pomarančo, čeprav jo je bil potaknil prej v krop, da je dobila tršo kožo. Lovro mu je namreč to takoj očital, ko jo je dobil v roko.

„Zdaj naj pa Jakec seka,“ smo menili Lovretovi prijatelji, „da dobi nazaj pomarančo.“ To je Jakca in njegove privržence zelo jezilo.

„No, Lovro, pa mi jo daj ,na tri poti‘, reče Jakec jezo.

„Kakor ti meni; ,na dva pota‘ jo pa imaš,“ privoli Lovro.

In spet smo mešetarili, nekateri za Lovreta, nekateri pa za Jakca.

Medtem pa so prikrevsali in prištorljali za nami novi večerničarji s svojimi babicami. Mi smo pa le še nadaljevali pogajanja med Jakcem in Lovretom; ostala pa so brezuspešna. Malo je manjkalo, da se nismo zlasali, tako je nas razgrela obojestransko prigovarjanje. Ali vendar smo prišli srečno brez tepeža v cerkev, ki se mi je zdela kar prazna, dasi je bilo nas otrok zelo mnogo notri. Na obeh straneh velikega oltarja so sedeli duhovniki in peli. Pred oltarjem je bilo pa stojalo, na katerem je bilo nasajenih štirinajst gorečih sveč. Sredi med njimi je bila pa bela sveča, ki je tudi gorela. Cerkvenik je drugo za drugo hodil ugašat; delal je pa to zelo počasi in v strašansko dolгих presledkih.

Mi, mladi nemirneži, smo komaj čakali, da pogasi vse rdeče. Zato pa smo hodili iz klopi v klop proti velikemu oltarju in spet nazaj do glavnih vrat, kjer so nanosili starejši večerničarji starih desek, v rokah pa so imeli vsak po eno palico. Še dve rdeči sveči sta goreli. — Še ena gori. — In še to ugasne cerkvenik. Župnik, kaplana in še nekateri tuji duhovniki so stopili s svojih sedežev pred oltar.

Vsa otročad se je usula h glavnim vratom. Nekateri nestrpneži so za kak rob zavrteli reglje in tudi kaka palica je že padla po starih deskah. Nerodna hoja mladih večerničarjev po cerkvi, posamezni regljaji naših regelj in udarci palic so napravljali velik nemir po veliki prazni cerkvi. Prava podoba naših nemirnih mladih duš?

Vsi pa smo napenjali ušesa, kdaj dajo gospod župnik z drobno paličico znamenje za splošen ropot.

Pok, pok, pok — se je tanko razleglo po velikem cerkvenem prostoru.

In dvignile so se palice in padale so po kupu starih desk, in zaregljale so naše reglje v cerkveno praznoto...

Po končanem našem ropotavem poslu smo se usuli iz cerkve na cesto ter šli prepiraje se veseli domov. Sekanje pomaranč je bilo že itak na dnevnem redu na Veliki teden.

Prišedši domov smo slekli praznično obleko in sezuli čevlje ter oblekli delovna oblačila. Potem smo se pa razgubili bošopetci po vasi vsak k svojim zaupnim prijateljem. Kajti tudi mlado srce išče zaupnosti.

Pred mrakom sem bil jaz najprvi doma. Francka in Pepčka še ni bilo. Po gričih so imeli mačji lov, ki ju je tako zakasnil, da ju je šele tisti nočni strah pregnal s svojo dolgo gorjačo. Atej ju je zato precej občutno našeškal z brezovko.

Slavki, Minki in meni je bilo to neznansko všeč, meni je n. pr. to tako ugajalo, da me je to veselje zazibalo v sladko spanje brezskrbne mladosti. Rad bi bil sicer bdel, da bi bil videl sosede in sosedinje, ki so prihajali še vedno zvečer k nam, molit za pokoj babičine duše, in rad bi bil čul njihove pomenke.

Toda še slajši se mi je zdel spanec kakor pa dolgo večerno modrovanje naših sosedov.

Na Veliki petek smo šli spet v cerkev; mamica je šla tudi z nami. Natančno se je vse tako vršilo med nami kakor Veliki četrtek.

Zjutraj na Veliko soboto smo šli pa tudi vsi v cerkev, samo mamica je ostala doma; imela je velikonočno peko.

Rad bi bil ostal tudi jaz doma pri mamici; pri njej so se dobile same dobre reči, kakor so rozine, rožički, orehi itd.

A moral sem se pokoriti atejevemu ukazu. In šli smo.

Jaz nisem še dosti molil, zato pa sem rad ogledoval razne svete podobe na velikem kakor na stranskem oltarju.

Najbolj me je zanimal pri stranskih vratih postavljeni božji grob. Tisti veliki vojaki z bleščečimi čeladami na glavi in s težkimi sulicami v roki so me naravnost očarali. Vse lepši so se mi zdeli, kakor pa tisti pustni generali v naši vasi.

Ko pridemo iz cerkve domov, je bilo že vse pečeno. Celo cmoke je bila mamica že skuhala. In košek rdečih pirhov na mizi mi je kar trgal oči.

Toda nikomur ni mamica dala pokusiti svoje peke. Dasi sem hotel doseči vsaj kak cmok z bučnim jokom, a niti solze niso ničesar izdale danes. Moral sem biti zadovoljen s krompirjem in kislo repo pri obedu.

Kmalu po dvanajsti uri je pridrdrala kočija v vas. V nej je sedel naš gospod kaplan. Prišel je blagoslovljat velikonočni kruh. Pri Adamčevih se je ustavila kočija. Tusem so prinašale vsako leto hišne gospodinje lepo pregrnjene jerbase polne velikonočnih jestvin, da jih gospod kaplan blagoslovi. Tako je bilo tudi tisto leto.

Ko je mamica prinesla jerbas z jestvinami nazaj, je dala vsakemu po dva pirha iz jerbasa. V omari jih je pa bilo še dosti. One iz jerbasa smo morali takoj pojesti, ker so bili blagoslovljeni; tiste iz omare pa smo smeli sekati. Francek me je pripravil gotovo ob tri pirhe, ki sem mu jih dal sekati.

Pri nas praznujejo Kristusovo vstajenje na Veliko soboto. Zato so se odpravili vsi k vstajenju; samo Slavka in jaz sva ostala doma...

Mama je nama strogo prepovedala stikati po jerbasu, ki je bil na mizi.

Ali saj veste — prepovedani sad najbolj diši. Zato je tudi naju vedno vlekla pregrešna izkušnja k jerbasu. Zlezla sva na mizo, odgrnila jerbas ter začela razkladati jestvino za jestvino. Najprvo sva spravila z veliko težavo

veliki kolač iz jerbasa. Potem sva si morala veliko prizadejati, da sva izvlekla težko gnjat. Do pirhov sva tudi prišla; bili so zaviti v papir.

Ravno sem se nameril, da vzamem enega zase, enega pa dam Slavki, kar se začujejo streli iz topičev. Meneč, da me je kaznoval Bog za pregrešno najino početje, sem se tako prestrašil, da so mi padli pirhi na tla. Slavka se mi je pa povrh škodoželjno zasmejala.

„Tonček, sedaj se je pričela procesija,“ je rekla Slavka.

Jaz nisem nič rekel nato, samo brskal sem dalje po jerbasu ter prišel do maslenega kruha.

Ne vem več, komu je prišlo na misel, meni ali Slavki, da sva začela spodaj vrtati masleno štrugo. Ko sva prevrtavala spodnjo skorjo vsak na svoji strani, sva jela dolbsti sredico ter jo pojedla skoraj docela. Le še tenko steno je je ostalo. Nato sem zložil vse zopet nazaj v jerbas. Slavki pa sem zabičal, da ne sme mamici niti ene besede ziniti.

Kmalu so se začuli spet streli iz topičev.

„Procesija je končana,“ je pripomnila Slavka.

Čez pol ure potem so se res že vračali ljudje od vstajenja. Mamica je prišla najprva izmed naše družine domov. Slavka, ki je komaj čakala na to, ji je vse povedala; samo o maslenem kruhu ni žugnila nobene besede.

Hotel sem zatožiti tudi jaz njo, a mamica me ni hotela poslušati. Le zmerjala me je, da sem najporednejši in najhudobnejši otrok na svetu, in jaz ne vem kaj še vse. Nazadnje je pa pripomnila, da pove vse ateju. Tega sem se pa najbolj zbal.

„Samo ateju ne povejte“, sem jo prosil, „pa bom odslej prav priden.“

„No, ne povem, ker so ravno prazniki; samo pokori se moji besedi.“

„Pa jaz povem,“ pristavi škodoželjna Slavka.

„Pa te tudi jaz zatožim ateju, če boš ti mene,“ sem ji zažugal.

Ali nič ni pomagalo moje žuganje. Komaj je vstopil atej, je že zvedel moje grehe, za katere sem jih dobil z brezovko vsepovsod, koder je padlo. Zazvonilo je Ave Marijo.

„Kristus je vstal; molite in hvalite Boga za njegovo neskončno dobrotljivost,“ nam je rekel atej ter jel moliti angelovo češčenje, mi pa za njim.

Tudi na Velike sobote večer je prišlo k nam mnogo sosedov, da so molili za mir in pokoj. babičine duše. Jaz sem zaspal med njihovo molitvijo.

Drugi dan je bila Velika nedelja.

Ko je prišel moj atej od prve sv. maše domov, je jel nam deliti velikonočni kruh. Najprvo je odrezal vsakemu kos kolača. Potem je prišla pisanka na vrsto, za njo pa tisti masleni hlebec.

„Mama, čuden hlebec si spekla za Veliko noč,“ je rekel atej mamici, ko je načel hlebec. „Sama skorja, sredice pa nič.“

„To ni mogoče!“ se je odzvala mamica ter pogledala masleni kruh. „Sredica je vendar izdolbena!“

Jaz sem iz samega strahu spustil iz rok oba kosa, in Slavka seveda tudi, kar je zapazil takoj atej.

„A, tako,“ zagrmi atej nad menoj.

„Saj sem mislil že snoči povedati mami,“ se opravičim jaz z jokavim obrazom.

„In ti si bila tudi zraven,“ je zavpil atej nad Slavko.

„Tonček je začel,“ me zatoži Slavka.

„Ne, atej; Slavka je začela prva dolbsti,“ sem zvrnil krivdo na Slavko.

„Za kazen ne dobita nobenega pirha več,“ odloči atej. „Z brezovko bi vaju kaznoval; a je danes preveč velik praznik. Na peč v kot oba, kujona!“

Hočeš, nočeš, moraš — in šla sva na peč. Ostali pa so se gostili pri mizi. Gnjat je zadišala tako vabljivo na peč; toda okusila je midva nisva tisti veliki dan. Le repnih olupkov sva nekaj dobila, ker jih mora okusiti vsa družina. In v vsaki hiši jedo pri nas na Veliko noč take olupke, da se vsak spominja Velike nedelje, ko se praznuje po širnem svetu Kristusovo vstajenje.

Te repne olupke nazivajo pri nas „alelujo“.

O sv. Telesu.

Kakor veliko usmiljeno oko, polno odpuščanja in milosti, je pogledalo nebo, in zvonovi so se zazibali morda od angelskih rok in so zapeli tako veličastno in svečano, kot bi klicali in vabili v nebesa: „Poglej, Gospod, v svojem velikem usmiljenju na zemljo, na človeka in ne šteј njegovih grehov!“

V lahnem vetru so zaplapolala rdeča bandera, v solncu so zalesketali zlati križi na njih, da si moral zatisniti oko, če si se ozrl vanje. Uvrstili so se ljudje, odkritih glav, svečanih in radostnih obrazov, z velikim upanjem v srcu so se uvrstili v procesijo, da bi spremili Gospoda nebes in zemlje, ki bo šel danes vun čez polja, da bi ga prosili blagoslova za setve, da bi ga prosili milosti in usmiljenja dušam: „Poglej, Gospod, v svojem velikem usmiljenju na njive, poglej na nas in ne šteј naših grehov!“

Že se vije izprevod iz vasi, že je krenil na pot, ki pelja med njive. Tu vidiš, kakor bi bil zbran naš narod in bi spremljal Gospoda po svoji domovini.

Zbrali so se starčki, upognjeni od teže let, zgubanih obrazov, ovenelih lic. Zbrali so se, o Gospod, da Te spremijo čez polja, v katera so vtaknili svoje moči, morda zadnjič. Mnogo so trpeli, mnogo bridkega so užili v boju za vsakdanji kruh, a vedno so se spominjali Tebe, vedeli so, da Ti, ki pošiljaš hudo, daješ še v mnogo večji meri dobrote. Vedeli so to, zato je bilo trdno njih upanje, izvirajoče iz trdne vere, in vroča je bila njih ljubezen, izvirajoča iz vere in upanja. Zato, o Gospod, ne glej na njihove napake. Saj te niso žalili namenoma, ampak iz slabosti in morda le iz